

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО МИСЛЕННЯ ІНЖЕНЕРІВ-МЕХАНІКІВ ДОБИ ТЕХНОГЕННОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Актуальність та постановка проблеми. Науково-технічний і соціальний прогрес висуває нові вимоги до підготовки інженерних кадрів. Оскільки професійна діяльність інженера-механіка передбачає постановку і вирішення специфічних фахових завдань, її важливою ланкою є професійне мислення, адже потреба в ньому виникає кожен раз, коли інженер стикається з новими завданнями і технічними новаціями. На формування ж професійного мислення істотно впливають суспільно-історичні особливості розвитку людства.

В умовах сучасного постіндустріального світу з його глобалізацією, інформатизацією, розробкою і широким використанням високих технологій домінує технократичний тип фахового мислення. Відомий вчений Г. Йонас пише, що «технологічна міць перетворила те, що повинно було б являтися попередньою і, можливо, навчальною грою спекулятивного розуму, у варіанти цілком реалізованих проектів, що змагаються один з одним, і, віддаючи свою перевагу тому чи іншому з них, нам доводиться обирати між крайностями віддалених і більшою мірою невідомих наслідків. ...Фінальні перспективи проектів потребують надзвичайно великої мудрості і осмислення» [1, с. 73].

Зазначимо, що сучасний стан вищої освіти в Україні не задовольняє завдання духовно-морального розвитку майбутніх фахівців. Таке положення неможливо пояснити тільки застарілими формами і методами викладання. Причини слід шукати глибше – у науковому підході до внутрішнього світу людини, а точніше, у кризі психології. Саме ці умови висувають відповідні вимоги до системи освіти, яка здійснює формування професійного мислення майбутніх інженерів-механіків. Однак вирішення цих завдань гальмується протиріччям між високою затребуваністю інженерів-механіків із сформованим етичним професійним мисленням та недостатньою вивченістю проблеми формування такого мислення в період навчання у вищій школі.

Аналіз стану досліджень і публікацій з проблеми свідчить про її актуальність та істотну практичну значущість. У цьому можна переконатися з робіт Д. Завалішиної, О. Ігнатюк, Ю. Корнілова, Ю. Кулюткіна, А. Маркової, С. Пазиніча, Н. Повякель, О. Пономарьова, З. Решетової, О. Романовського, Л. Товажнянського та ін. Філософські аспекти проблеми відображено у працях М. Бердяєва, Г. Йонаса, М. Хайдеггера,

Д. Хелда, К. Ясперса. Формування професійного мислення вивчають І. Болотнікова, Т. Гура, А. Зуєва, В. Ковальчук, Г. Нагорна, Г. Рубан, О. Тарасова, Е. Чернишова, О. Шайда та ін.

Системний аналіз наукових джерел з означеної проблеми показує, що виконані дослідження не вичерпують повноти обсягу актуальності і практичної значущості проблеми формування професійного мислення майбутніх інженерів-механіків доби техногенної цивілізації, оскільки вона пов'язана із надскладним психічними процесами людини та підпадає під вплив вимог сьогодення. Аналіз проблеми професійної підготовки майбутнього інженера-механіка свідчить, що у вітчизняній педагогіці не приділяється належної уваги до системного, цілеспрямованого формування їх професійного мислення в умовах вищої школи з урахуванням вимог доби техногенної цивілізації.

Таким чином метою статті автор вважає відображення проблеми формування професійного мислення майбутнього інженера-механіка доби техногенної цивілізації, перш за все його відповідальності.

Досягнення науки і техніки можуть як істотно полегшувати життя людини, так і вносити в нього небезпечні руйнівні моменти. Технізація поширюється все більш і більш: від підкорення природи до підкорення всього людського життя, до «бюрократичного управління усім – до підкорення політики, навіть ігор і розваг, проводяться в руслі звичайних форм життя. Людина вже не уявляє, що робити зі своїм дозвіллям, якщо його вільний час не заповнюється технічно організованою діяльністю» [2, с. 127].

У наш час, час техногенної доби з усіма її наслідками, ми усвідомлюємо, що особистість при цьому зі своїми намаганнями поліпшити умови свого існування виступає володарем Всесвіту. Надмірні успіхи у підкоренні природи та техногенних винаходах поставили людське існування перед обличчям надзвичайно великого виклику: наслідки діяльності, які, напевно, не залишать нічого із всього того, що на протязі тисячоліть людина здобувала в області праці, життя, мислення, в області символіки.

Техніка – це сукупність дій знаючого фахівця, що спрямовані на панування над природою. Водночас «техніка лише засіб, сама вона є ні доброю, ні поганою. Все залежить від того, що з неї зробить людина, чому вона служитиме. В які умови людина її поставить» [цит. по 3, с. 18]. Виникає небезпека того, що людина, не відчуваючи відповідальності, може захлинутися у наслідках своєї діяльності, у тій «іншій» природі, яку вона техногенно створює. Людина втрачає свою індивідуальність, перспективу минулого й майбутнього, обмежується вузькою смугою сучасності, щоб, не зраджуючи самого себе перебувати у полоні раз і назавжди даних, неперевірених, недіалектичних, ілюзійних достовірностей.

Саме тому актуальним у наш час є формування професійного мислення майбутнього інженера-механіка з урахуванням особливостей доби техногенної цивілізації. На нашу думку, професійне мислення інженера-механіка доби техногенної цивілізації можна визначити як надскладний феномен; як системоутворювальний компонент професійної компетентності майбутнього фахівця; як сукупність послідовних мисленнєвих дій фахівця, спрямованих на вирішення проблем його професійної діяльності із участю духовності, рефлексії та має етичне спрямування.

Етичну спрямованість професійного мислення інженерів-механіків доби техногенної цивілізації забезпечує здібність фахівця застосовувати моральнісні норми і цінності професії, принцип відповідальності за можливі наслідки своїх дій та прийнятих рішень до конкретних професійних завдань, як особливий склад розуму для якого характерне ресурсозберігаюче бачення світу, сприйняття та дослідження інновацій у сфері діяльності, духовність. Науково-педагогічний склад вищої школи має допомогти сформувати таке мислення у майбутніх інженерів-механіків в умовах ВТНЗ. Це означає, що для майбутніх фахівців має стати природною нормою така поведінка «історична концепція людського існування в його цілісності має включати в себе майбутнє» [2, с. 155].

Отже, формування професійного мислення майбутнього інженера-механіка, на наш погляд, має розглядатися як з позиції фундаментального підходу, що забезпечуватиме філософське бачення вимог до постіндустріальної особистості, так і з позицій утилітарного значення професійно важливих якостей інженера-механіка. Вважаємо, що друга – прикладна позиція, відображає компетентнісний підхід. Відпрацювання під час навчання у вищому технічному навчальному закладі професійних компетенцій у майбутніх інженерів-механіків передбачає, що вони повинні бути спроможні успішно вирішувати професійні завдання після закінчення навчання, використовуючи здобуті знання, вміння, навички і мати сформоване професійне мислення. Гармонічні відносини в системі «людина-машина» здатні змінити світ на краще, адже майбутнє належить людям.

Висновки. Слід зазначити, що формування професійного мислення у майбутніх інженерів-механіків необхідно розглядати як системоутворювальний компонент професійної компетентності майбутнього інженера-механіка крізь призму професійної етики, духовності, моральності та здійснювати з урахуванням особливостей сучасної цивілізації.

Подальшого дослідження потребують психолого-педагогічні методики, засоби, умови формування професійного мислення майбутніх інженерів-механіків доби техногенної цивілізації.

Список літератури: 1. Йонас. Г. Принцип ответственности. Опыт этики для технологической цивилизации / Перевод с нем., предисловие, примечания И.И. Маханькова. – М. : Айрис-пресс, 2004. – 480 с. 2. Ясперс К. Смысл и назначение истории / Перевод с нем. – М. : Политиздат, 1991. – 527 с. 3. Пономарьов О.С. Моральнісні вектори розвитку техногенної цивілізації / Пономарьов О.С. // Людина, культура, техніка в новому тисячолітті: матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції, 22–23 квітня 2014 р. / редкол. Гайдачук О.В., Копилов В.О. та ін. – Х. : НАУ «ХАІ», 2014. – С. 17–18. 4. Профессиональная этика инженера. Ведомости. Вып. 17 / Под ред. В.И. Бакштановского, Н.Н. Карнаухова. – Тюмень : НИИ ПЭ, 2000. – 230 с.

*Паньків М.М.
м. Харків, Україна*

ПРОФЕСІЙНА МОДЕЛЬ ФАХІВЦЯ ТУРИСТСЬКОЇ ГАЛУЗІ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ

Сьогодні у вітчизняній економіці активно розвивається сфера послуг. Зростає попит на якісні туристські, рекреаційні, курортно-санаторні, готельні та інші соціально-культурні послуги. За цих умов потрібні фахівці, здатні задовольняти запити споживачів цих послуг, що у свою чергу пред'являє високі вимоги до професійних якостей фахівця цієї сфери.

Спеціальність «туризм» універсальна за обсягом знань і можливостями їх застосування та передбачає підготовку фахівця у галузі суспільної комунікації. Підготовка працівників в сфері туризму обумовлена багатопрофільним характером туристської діяльності, яка потребує висококваліфікованих кадрів і принципово нових технологій обслуговування.

Майбутні фахівці туристської галузі повинні вміти «працювати в команді, бути комунікабельними, самостійно вирішувати нестандартні виробничі завдання, креативно мислити, генерувати нові ідеї, уникати будь-яких конфліктних ситуацій, вміти швидко з них виходити» [2]. Таким чином, завданням професійної освіти є готувати висококваліфікованих, грамотних спеціалістів з належним інтелектуальним потенціалом.

Багатогранність завдань підготовки фахівців у сфері туризму в умовах нової соціально-економічної формації привела до створення моделей, що дозволяють задавати пріоритетні напрями в професійній підготовці; надавати освітні послуги відповідно до змін потреб ринку праці, освітніх установ, служб зайнятості, децентралізованих структур управління, педагогів і фахівців; забезпечувати системність і цілісність організації професійної підготовки в контексті процесів реформування і розвитку професійної освіти [1].